

ses dominants locals, que només defensarien problemes particularistes, bé de la noblesa, bé de la burgesia, o bé de la *intelligentsia*. Els qui a l'Estat espanyol defensen aquests plantejaments, segueixen postures com la de Hobsbawm, el qual contraposa les ànsies d'emancipació nacional a les esperances, les necessitats i els interessos de l'*ordinary people*, i parteix de la base que el poble no és necessàriament nacional i encara menys nacionalista, tot afirmant que: "la major part dels *students* estarien, per cert, d'acord amb el fet que qualsevol que fos la naturalesa dels grups socials atrets primerament per la consciència nacional, les masses populars (obers, servents, camperols) són les darreres a sentir-se'n afectades", perquè tindrien unes altres ànsies, reivindicacions o preocupacions alternatives. Obliden, però, el fet que la identitat nacional, i fins i tot l'aspiració expressa a l'autogovern, pot

Hom pretén ignorar que van ser els poders monàrquics a l'edat moderna i l'Estat espanyol contemporani els que van determinar l'eliminació del pluralisme cultural i polític intern.

coincidir i coexistir amb altres identitats i posicions vitals i polítiques, alhora que pretenen ignorar que l'aspiració a l'autogovern pot romandre adormida o mudar històricament, com també que una societat identificada amb el seu caràcter sociològic, cultural i històric, pot fer patents o ajornar les seues aspiracions nacionals d'acord amb les circumstàncies històriques, sense que això supose l'acceptació del domini d'una altra nació o d'un estat no considerat com a propi.

Per al nou centralisme espanyol, tat *gaudiria* d'una pretesa neutrà pragmàtica, mentre que Galícia, Euzkadi o els Països Catalans, *aspirants* a constituir-se en nacions polítiques, mereixen una desqualificació ideològica, i tot quan els seus grups polítics situen la seua aspiració a l'autogovern després de la posició d'acceptació dels canvis històrics objectius que avui modifiquen el concepte de la sobirania i de la independència que afecten tots els estats i totes les nacions. (...)

Paranys i oblits del nacionalisme espanyol

Juan Sisinio Pérez Garzón, membre del Centro de Estudios Históricos del CSIC.

El nacionalisme espanyol es nega a presentar-se com a tal, probablement perquè és al poder des de que es va articular com a estat a partir de les Corts de Cadis. Es presenta paradoxalment com si no fos nacionalista, com si fos menys excloent que d'altres, o com si tingués la capacitat de ser compatible amb diversos nacionalismes, això sí, dins del seu clos i sota les regles de joc marcades amb un *criteri superior*. (...)

El fet és que el nacionalisme espanyol es va afaçonar des de l'estat mateix durant el segle XIX, quan s'establí la identificació de l'estat unitari articulat pel liberalisme amb una idea romàntica de nació. Aquests conceptes, estat i nació, es van solapar en un de sol, el d'Espanya, que, sobre les diferents herències d'una monarquia plurivassallàtica, es va constituir en pàtria dels ciutadans i en mercat de les emergents burgesies per a organitzar un espai comú polític i també cultural, perfilat des de l'hegemonia castellana. Un paradigma nacionalista com

aquest, en l'estructuració del qual tingueren un paper destacat els historiadors, continua lligant-nos tant que impedeix de plantejar un nou pacte de convivència ciutadana, perquè, sobre aquell pacte fundacional de les Corts de Cadis, se superposaren visions essencialistes del romanticisme que van fer d'allò espanyol una substància identitària atemporal i immutable. (...)

El nacionalisme espanyol –com qualsevol altre– insisteix una i altra vegada a plantejar les arrels històriques dels seus

El nacionalisme espanyol es presenta com si fos capaç de ser compatible amb altres nacionalismes.

fonaments. En definitiva, com a símbol d'identitat col·lectiva, proporciona a l'individu una classificació i una posició en el món, cosa que implica una memòria del passat i fins i tot un criteri de conducta per al present i, per descomptat, una estratègia per al futur. En aquest sentit, la ideologia nacionalista no és indiferent al que espera que vingui després de les creences religioses, perquè en dos casos es tracta d'històries teològiques i teleològiques, salvífiques i salvífiques, amb un projecte que transceix el futur. Perquè –posem l'exemple de la rellevància que té– un acadèmic de la història com Carlos Seco va escriure fa un any, amb un dolor tan agraït des de la tan publicitada pàgina del diari ABC, que "si el desastre [de l'eterna secessionista] llegira a consumar-se, diria a Dios que me evite vivirlo"? "S'afegiria nada más y nada menos –a través de– que una segunda *pérdida de Ibero*, similar a la que, a partir del 722, lo largo de siete siglos, los españoles en todos los rincones de Iberia se esforzaron victoriosamente en superar". passa amb aquesta Espanya en què el debat electoral, durant el mes de juliol de 1999, un president autonòmic acusa al president Aznar del fet que "no goberna en toda España: en Cataluña pide perdón, y en el País Vasco ni lo intenta"

neonacionalisme espanyol i nacionalismes perifèrics

de Ramoneda, filòsof i director del Centre de Cultura Contemporània de Barcelona.

...) Crec que el cas d'Aznar és força emblemàtic: nacionalisme verbal però sense totes les concessions, per tal de conservar el poder. Els partits que aspiren a governar Espanya saben que poden comptar amb els nacionalistes perifèrics per assolir la majoria. Aquest fet ha estat el resultat d'un motiu de xoc ideològic i fins i tot sentimental, però també un fre als intents unitaristes. El primer interès del PSOE és governar: un d'ells enfront de l'altre. Això fa que les amenaces cíclicament enunciatades d'un front comú per acabar amb el xantatge nacionalista de fet no s'hagin acabat de concretar mai. El resultat de tot això és que el nacionalisme espanyol és més una actitud, una disposició d'esperit que no un projecte real de país. Sobretot un cop acabat que no hi ha marxa enrere en el cas d'èxit és autòndmic. De fet, la incapacitat de mirar a l'inici de la transició les tres tractats nacionals perifèriques contrasens ha provocat una desmembració en nomies dissenyada força artificialment. Els òrgans creen la funció i ara esperen que els partits regionalistes i els nacionalismes. És a dir, en voler igualar els interessos, el neonacionalisme espanyol

es troba amb una proliferació de la demanda regionalista que aspira a màxims.

Reconstruir el simbòlic i renovar el projecte: el neonacionalisme espanyol probablement hi arriba tard. L'horitzó ha canviat: Europa és el nou marc en què es juguen les qüestions de sobirania, la pretensió de tornar a donar volada a un estat-nació espanyol està entre el "quiero y no puedo" i el "puedo y no quiero". És a dir, el nacionalisme espanyol viu entre les inèrcies culturals i les exigències de la conservació del poder. Els nacionalismes acostumen a servir perquè governin sempre els mateixos –els de casa–. La casa espanyola és complicada perquè la democràcia es va construir sobre un canvi del poder polític a condició que no es toqués el poder econòmic. Però el poder econòmic ha viscut les seves pròpies mutacions des d'aleshores i ha diversificat les seves opcions polítiques. Mentre a Catalunya les velles famílies continuen mantenint el poder polític malgrat haver perdut bona part de l'econòmic, a Espanya les velles famílies s'han eclipsat en els nous poders econòmics formats en la proximitat del poder via privatitzacions i altres privilegis. D'alguna

manera, a Madrid manen els empleats. I aquests saben més de poder i de diners que no de pàtries. El nacionalisme és retòrica més que pràctica.

4. La confrontació amb el nacionalisme basc ha fet emergir alguns accents neoideològics entre la intel·lectualitat espanyola. Construïts sobre un argument en principi impecable: la primacia dels drets individuals sobre els col·lectius. Criteri bàsic si no volem estar obligats a agenollar-nos davant les banderes o inclinar-nos en veure passar processons. Tanmateix, la innegable primacia dels drets individuals –els únics realment objectivables– sobre els col·lectius no exclou el debat sobre aquests darrers.

Des d'una perspectiva democràtica, només en tant que sumatori de drets individuals es pot parlar de drets col·lectius. Però la clau del debat no està en el que suma sinó en el que resta. Només són acceptables drets col·lectius que no siguin incompatibles amb els drets individuals de tots –els nostres i els "altres". El debat sobre els drets individuals no és tant un debat sobre els nacionalismes com sobre la condició de possibilitat dels nacionalismes democràtics. El discurs antinacionalista nega la possibilitat que es doni aquesta condició. I tanmateix no es pot negar que, en temps recents, el nacionalisme ha estat a molts països el marc natural d'adscripció de la vida democràtica. (...)

Selecció: **Gustau Muñoz**,
cap de redacció de *L'Espill*

ARXIU / CARLOS SERRANO

El primer interès del PP i el PSOE és governar: un dels enfront de l'altre. Això fa que les amenaces cíclicament enunciatades d'un front comú per acabar amb el xantatge nacionalista de fet no s'hagin acabat de concretar mai.

Segons Ramoneda, a Espanya les velles famílies s'han eclipsat en els nous poders econòmics, com Telefónica, formats en la proximitat del poder.